

De wereldwijde eenheid van Christus' kerk en de ICRC

De kerk is per definitie internationaal.

Dat was zo zelfs in het Oude Testament. Want het volk Israël had de opdracht om een licht te zijn voor alle landen en volken, zodat mensen in de hele wereld de ware, levende God zouden gaan vertrouwen en dienen.

Een mooi voorbeeld hiervan is het gebed van koning Salomo bij de inwijding van de tempel in Jeruzalem: 'Zelfs ook wat de vreemdeling betreft, die niet tot Uw volk Israël behoort, maar uit een ver land komt omwille van Uw naam – want zij zullen horen van Uw grote Naam, van Uw sterke hand en van Uw uitgestrekte arm – wanneer hij komt en naar dit huis zijn gebed richt, luistert U dan in de hemel, Uw vaste woonplaats, en doe overeenkomstig alles wat de vreemdeling tot U roepen zal, *opdat alle volken van de aarde Uw naam kennen en U vrezen, zoals Uw volk Israël, en erkennen dat Uw naam is uitgeroepen over dit huis dat ik gebouwd heb*' (1 Kon. 8:41-43, HSV, cursief JMB).

De Pinksterdag, met de uitstorting van de Heilige Geest, is dus niet de 'geboortedag van de kerk' zoals sommigen denken, maar een krachtige intensivering van Gods verbond met Israël, bedoeld om zijn Naam groot te maken over de hele wereld, nu de Messias is gekomen en regeert op Davids troon in de hemel (Hand. 2:30).

'Nationale kerken'

Het is te betreuren dat veel kerkformaties zichzelf primair zien als 'nationale kerken', gevormd door één kerkverband in één land, en niet als in de eerste plaats deel uitmakend van het ene volk van God, verspreid over de hele aarde. Dat blijkt soms zelfs uit de namen van kerkverbanden. Denk aan 'De Gereformeerde Kerken Nederland', voortgekomen uit de GKv, en de 'Nederlandse Gereformeerde Kerken', de nieuwe fusiekerk van GKv en NGK. Onze kerkorden bepalen wat er moet gebeuren binnen de grenzen van één land, met de generale synode als hoogste of 'breedste' besluitnemende instantie. Er bestaan geen regels voor een Europese of een wereldwijde synode.

Historisch is dit te verklaren. Maar je kunt het niet verdedigen op basis van de Schrift. Want nergens in het Nieuwe Testa-

ment zie je een kerkverband dat zich beperkt tot één land of één provincie van een rijk. De Here Jezus zei tegen zijn discipelen: 'Ga dan heen, onderwijs al de volken (...) hun lerend alles wat Ik u geboden heb, in acht te nemen' (Mat. 28:19). Zo bouwt Hij zijn kerk (Grieks: *ekklesia*), enkelvoud, in alle landen (Mat. 16:19).

Kerkgeschiedenis

Na Pinksteren heeft de kerk zich onder Gods zegen langzaam verspreid over de aarde. De eerste honderden jaren grotendeels binnen de grenzen van het enorm uitgebreide Romeinse rijk, maar ook toen ontstonden er al gemeenten buiten die grenzen, bijvoorbeeld waar 'Parthen, Meden, Elamieten, inwoners van Mesopotamië' en 'Arabieren' woonden (Hand. 2:9,11), en zelfs in Ethiopië (Hand. 8:27). Volgens de overlevering heeft de apostel Thomas het zuiden van India bezocht en daar kerken gesticht in de eerste eeuw na Christus. Het is niet onmogelijk.

Op de grote oecumenische Synode van Nicea (325 n.Chr.) waren vertegenwoordigers (bisschoppen) van het westen en het oosten van het Romeinse rijk aanwezig, maar ook van het Sassanidische (Iraanse) rijk. De kerk was zich ervan bewust dat zij niet beperkt kon zijn tot één land of rijk.

Tijdens de Reformatie van de zestiende en zeventiende eeuw probeerden protestantse leiders christenen en kerken in Europa te verenigen. Calvijn was een van de meest ijverige voorstanders van zichtbare eenheid tussen de verschillende kerken in Europa. In een brief aan Cranmer, de aartsbisschop van de Kerk van Engeland, schreef hij dat hij 'ten behoeve van de eenheid der kerk, indien die hem zou nodig hebben, wel tien zeeën zou willen oversteken'. In die brief pleit hij ook voor een grote evangelische synode omdat 'wij zien met hoeveel verschillende kunstgrepen satan het licht van het evangelie, dat ons door Gods wonderlijke goedheid overal opgegaan is, tracht uit te doven (...). Deze dreigende macht (van Rome, JMB) kan slechts gekeerd worden, indien de reformatie haar eenheid bewaart of herstelt.'¹

Gereformeerden, de volgelingen van met name Calvijn, gingen voorop in de rij van protestanten die een maximale, wereldwijde, Geestelijke eenheid wilden bevorderen. De Nederlandse *nationale* Synode van Dordrecht in de jaren 1618-1619 was tegelijkertijd een *internationale* synode, met vertegenwoordigers van kerken uit negen verschillende gebieden. Er waren afgevaardigden van de door bisschoppen geleide Kerk van Engeland, van de Duitse kerken in de Paltz, Hessen, Bremen, Emden, Nassau en Brandenburg en van kerken uit Genève en uit het Duitssprekende gebied van Zwitserland. De

Franse delegatie was, jammer genoeg, door politieke omstandigheden verhinderd. De andere delegaties werkten volop mee met de Nederlandse delegatie bij het formuleren van de Dordtse Leerregels, als bijbels antwoord op de arminiaanse remonstranten en hun 'vijf punten' met betrekking tot Gods eeuwige uitverkiezing. Ze stemden ook mee over alle kwesties die aan de orde waren.²

Helaas, sinds die tijd is het min of meer stil gebleven, wat internationale gereformeerde synodes betreft. Maar dat wil niet zeggen dat de oecumenische impulsen, zo duidelijk te merken bij Calvijn, zijn verdwenen.

Initiatieven van de laatste eeuwen

De negentiende eeuw is de eeuw van wereldwijde zending en van een groeiend verlangen om de eenheid in Christus meer zichtbaar vorm te geven. In 1846 werd in Londen door presbyterianen, baptisten, en anglicanen de orthodoxe Protestantse Evangelische Alliantie ('Evangelical Alliance') opgericht, en er ontstonden takken van deze alliantie in veel landen. De oprichters verklaarden dat ze als christenen waren bijeengekomen 'niet om Christelijke eenheid te creëren, maar om de eenheid te belijden die de Kerk van Christus bezit als Zijn Lichaam'. Een korte 'verklaring van geloof' onderschreef de inspiratie en het gezag van de Schrift, God als Drie-eenheid, de verdorvenheid van de mens sinds de zondeval, de menswording van de Zoon van God, zijn verzoenend werk aan het kruis, rechtvaardiging door geloof alleen, het werk van de Heilige Geest bij bekering en heiligmaking, het voortbestaan van de ziel en de opstanding van het lichaam, een komende dag van oordeel bij Jezus' wederkomst, met eeuwige zaligheid voor de gelovigen en eeuwige verdoemenis voor de ongelovigen, en de ordinantiën van doop en avondmaal.

In 1867 hield de Evangelische Alliantie haar internationale samenkomst in Nederland (Amsterdam), waar veel enthousiasme voor het idee was ontstaan bij gelovigen, vooral bij orthodox gereformeerden. G. Groen van Prinsterer sprak daar (in het Frans) over 'De Nederlandse religieuze nationaliteit en het verband tussen Nederland en de Evangelische Alliantie'. Toen de oude gereformeerde historicus en politieke leider uitgesproken was, werd hem 'Dat 's Heren zegen op u daal' in vier talen toegezongen.

1 Zie W. Nijenhuis, *Calvijn Oecumenicus. Calvijn en de eenheid der kerk in het licht van zijn briefwisseling*, Nijhoff, 's-Gravenhage, 1959, p. 1, 284, 285.

2 Zie de boeiende beschrijving van deze synode in H. Kaajan, *De Grootte Synode van Dordrecht in 1618-1619*, De Standaard, Amsterdam, 1919.

Later in die eeuw werd de beweging in Nederland door compromis met vrijzinnigheid beïnvloed. Daardoor verloor ze hier veel van haar invloed, maar in de rest van de wereld is ze orthodox gebleven. Ze bestaat nog steeds als de 'World Evangelical Alliance' en zegt 600 miljoen conservatieve evangelicalen ('evangelicals') te vertegenwoordigen. Ze heeft een 'verklaring van geloof' die vergelijkbaar is met die van 1846 (zie <https://worldea.org>).

Door ontmoetingen op de vergadering van de Evangelische Alliantie in New York in 1873 ontstond een meer kerkelijk en confessioneel omlinjnde gereformeerde ('reformed') beweging. Dit leidde in 1877 tot de oprichting van de 'Alliantie van Gereformeerde Kerken in de wereld die het presbyteriaanse systeem (van kerkregering) handhaven'. Het was een alliantie van *kerkverbanden* in verschillende landen met een geloofsbelijdenis die overeenstemde met de consensus van de Gereformeerde Kerken (inclusief de presbyteriaanse).

'Reformed' oecumenische organisaties nu

Tegenwoordig is de 'Internationale Conferentie van Gereformeerde Kerken' ('International Conference of Reformed Churches', ICRC) de meest prominente, wereldwijde voortzetting van de idealen van de oude Alliantie van Gereformeerde Kerken van 1877.

Naast de ICRC bestaat de 'World Reformed Fellowship' (WRF), die zegt 40 miljoen bijbelgetrouwe gereformeerde gelovigen in de wereld te vertegenwoordigen. Bij deze organisatie zijn grote kerkverbanden aangesloten, zoals de Hapdong Presbyteriaanse Kerk van Korea met drie miljoen leden, de Presbyterian Church in America (PCA) met bijna 400.000 leden, en de Igreja Presbiteriana do Brasil (Presbyteriaanse Kerk van Brazilië, de IPB), met meer dan 650.000 leden. Maar ook individuele gemeenten, gereformeerde instituten zoals universiteiten en seminaries, en individuen mogen lid zijn als ze een van de historische gereformeerde belijdenisgeschriften onderschrijven. (Zelf ben ik ook, op persoonlijke titel, lid.) Er is ruimte voor presbyterianen die de Westminster Standards aanhangen (de Westminster Confessie en twee Catechismi van 1647), gereformeerden die de drie formulieren van eenheid onderschrijven (de Nederlandse Geloofsbelijdenis, de Heidelbergse Catechismus en de Dordtse Leerregels), maar ook voor anglicanen, die de 39 Artikelen van de Kerk van Engeland (1563) volgen, en zelfs voor gereformeerde baptisten die de London Baptist Confession (1689) aanhangen, dat is de Westminster Confessie, maar dan met gewijzigde artikelen over doop en kerkregering. De WRF is dus een 'brede', maar beslist geen vrijzinnige, gereformeerde gemeenschap (Fellowship) (zie <https://wrf.global>).

Dan is er nog de 'World Communion of Reformed Churches', een organisatie waarvan kerkverbanden in de hele wereld lid zijn, met in totaal (op papier) 100 miljoen leden. Deze formatie is niet orthodox, maar duidelijk pluriform, met veel ruimte voor vrijzinnigheid (in Nederland is de Remonstrantse Broederschap lid), en met de nadruk niet op het gezag van de Schrift en de unieke verlossing door Jezus Christus, maar op het streven naar sociale gerechtigheid in de wereld (zie <https://wrcr.ch>).

De ICRC

De geschiedenis van de ICRC demonstreert dat gereformeerde kerken in de wereld zijn gaan inzien dat het belangrijk is om te streven naar oecumenische eenheid. Alleen *kerkverbanden* mogen lid zijn, met als voorwaarde dat ze óf de drie formulieren van eenheid onderschrijven, óf de Westminster Standards.

Elke vier jaar wordt een internationale conferentie gehouden, georganiseerd door een van de 30 lidkerken. Een eerste ontmoeting vond plaats in 1982 op initiatief van de Free Church of Scotland en de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt).

Volgende conferenties werden gehouden in Schotland (1985), Canada (1989), Nederland (1993), Korea (1997), de Verenigde Staten (2001), Zuid-Afrika (2005), Nieuw-Zeeland (2009), Wales, Groot-Brittannië (2013), en Hamilton, Canada (2017). Het doel van de conferenties is:

- de kerkelijke verbondenheid van de lidkerken aanmoedigen;
- de samenwerking tussen de lidkerken op het gebied van zending en dergelijke stimuleren;
- de gemeenschappelijke problemen en thema's die de lidkerken raken, bestuderen en proberen tot aanbevelingen in die zaken te komen;
- een gereformeerd getuigenis aan de wereld geven.³

Behalve de vierjaarlijkse internationale conferentie organiseert de ICRC regionale conferenties in Noord- en Zuid-Amerika, Europa, en Azië.

Kerken uit alle werelddelen zijn lid. In Afrika zijn dat bijvoorbeeld de AEPC (Kenia), de RCSA (Zuid-Afrika) en URCC (Kongo), in Amerika de ARPC en de OPC (VS) en de CRC (Canada), in Azië de CRC (Indonesië), de RPCNEI (India) en de KPC (Korea), in Australië de CRC en in Europa de CGK in Nederland en de FCS in Schotland.

Op de Engelstalige website <https://www.icrconline.com> is meer informatie te vinden, onder andere een lijst van alle lidkerken, met hun aantallen (doop-en belijdende) leden per 2021.

De Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) geschorst door de ICRC

In 2017 werden de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) geschorst als lid van de ICRC, vanwege het besluit van de generale synode om zusters toe te laten tot alle kerkelijke ambten. Deze schorsing, waartoe met een stemverhouding van 24-5 (met twee onthoudingen) besloten werd, was een duidelijk signaal dat de overgrote meerderheid van de ICRC-leden de Schrift, de gereformeerde belijdenisgeschriften en de consensus van de lidkerken serieus neemt.

Een definitief besluit over het lidmaatschap van de GKv-kerken zou genomen worden in 2021, maar vanwege de pandemie werd de internationale conferentie uitgesteld. De eerstvolgende is gepland in Namibië in 2022.

De GKv behoorden bij de oprichters van de ICRC. Het is pijnlijk te constateren dat de ICRC nu naar alle waarschijnlijkheid de stap gaat nemen om de GKv uiteindelijk uit de organisatie te zetten. De schorsing heeft tot nu toe helaas niet geleid tot een verandering van de koers van ons kerkverband. Maar zo'n maatregel spreekt duidelijke taal. Laten we hopen dat veel meer GKv kerkleden wakker worden over onze precare situatie.

De toekomst van de kerk

God leidt de geschiedenis. Zijn wereldwijde kerk gaat door, ondanks alle tegenstand. En Hij roept alle kerken in de wereld op tot geloof en gehoorzaamheid met dagelijkse bekering en, waar nodig, tot het hanteren van de kerkelijke tucht, een van de drie kenmerken van ware kerken van Christus (zie NGB, art. 29).

De ICRC organiseert *conferenties* en *geen synodes*. Toch mogen we blij zijn dat God gebruikmaakt van deze organisatie om kerkelijke eenheid in de wereld meer zichtbaar vorm te geven. Ook als de ICRC een lidkerk schorst en misschien uit de organisatie zet. De bedoeling daarvan is immers dat die kerk zich bezint over onbijbelse besluiten, zich omkeert en terugkeert naar de richtlijnen van Gods Woord. Hem alleen de eer!

Ds. J.M. (Kim) Batteau te IJsselstein is emeritus predikant van de GKv van 's-Gravenhage-Centrum/Scheveningen.

**De geschiedenis
van de ICRC
demonstreert
dat gereformeerde
kerken in de wereld
zijn gaan inzien
dat het belangrijk
is om te streven
naar oecumenische
eenheid**

